

Opinnäytetyö (AMK)

Viestintä

Animaatio

2013

Olli Hurskainen

YÖ HUKASSA

– Luovuutta ruokkivan yön jäljillä

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Viestintä | Animaatio

Kevät 2013 | 39 sivua

Ohjaaja: Vesa Kankaanpää

Olli Hurskainen

YÖ HUKASSA

Tässä opinnäytetyössä käsitellään yöajan vaikutusta mieleen ja luovuuteen. Aihetta lähestytään kirjallisten lähteiden ja haastatteluiden kautta. Sekä omakohtaisen itsetutkiskelun ja kokeilun kautta.

Opinnäytetyön alussa käsitellään kirjoittajan lähtökohtaa ja ajatuksia, siirrytään kirjallisuuden pariin ja sitä kautta nauhoitettuihin haastatteluihin. Tekstin loppupuolella käydään läpi omakohtaista kokeilua lyhyiden raporttien muodossa.

Opinnäytetyössä pohditaan yöihmisten ominaisuuksia ja eroavaisuuksia. Haetaan esimerkkejä teksteistä ja kuullaan yöihmisten omia kertomuksia elämäntyylistään.

Opinnäytetyön perusteella voidaan pohtia miksi yöaika on pidetty ennen niin poikkeavana ja millaisia odotuksia ja oletuksia nyky-yhteiskunta asettaa ja täten rajoittaa ihmisen vapaata, luontaista rytmiä.

ASIASANAT:

Yö, uni, luovuus, omakohtainen, kokeilu.

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme in Communication and Media Arts | Animation

Spring 2013 | 39 pages

Instructor: Vesa Kankaanpää

Olli Hurskainen

THE NIGHT IS MISSING

This study describes the night-time effect on the human mind and creativity. The subject is approached by literature and through interviews. As well as a personal introspection and through experimentation.

The beginning of the thesis addresses the author's approach and ideas, goes to the literature and through a recorded interviews. End of the text is dedicated to the experiment, in the form of short reports.

The thesis discusses the features and differences of night persons. Searches for examples from texts and hears the stories of those living the mentioned lifestyle.

Based on this thesis, the question arises why the night time is considered to be so negatively different from day time. And what kind of expectations and assumptions of modern society places, and thus restrict the freedom of the human, natural rhythm.

KEYWORDS:

Night, sleep, creativity, personal, experiment

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 OMAKOHTAINEN LÄHTÖKOHTA	8
2.1 EI NIIN KAUAN SITTEN	8
2.2 NYKYTILANNE	12
3 YÖSTÄ KIRJOITETTUA	16
3.1 KAUNOKIRJALLISUUS	17
3.2 TIEDEJULKAISUT	20
3.3 AIHE JOSTA EI VOI KIRJOITTA VAIN OIKEIN	21
4 TAPAAMISET YÖKYÖPELEIDEN KANSSA	22
4.1 OPETTAJA	23
4.2 SUUTARI	26
4.3 KOHTAAMISTEN JÄLKEEN	29
5 KOETUS	31
5.1 MATKAN ALUSSA	31
5.2 MATKAKIRJEITÄ YÖSTÄ	33
5.3 KOTIINPALUU	36
6 YHTEENVETO	38
LÄHTEET	39

KUVAT

Kuva 1. Vincent Van Gogh – Tähtikirkas yö 1889. Öljyvärimaalaus.	8
Kuva 2. Aert Van Der Neer - Kuun valaisema maisema 1648-1650. Öljyvärimaalaus.	16
Kuva 3. Francisco Goya - Noitasapatti 1789. Öljyvärimaalaus.	22
Kuva 4. Francisco Goya - Järjen uni synnyttää hirviöitä. 1797-1799. Etsaus.	31

1 JOHDANTO

Tässä tutkielmassa aion ottaa selvää siitä minne katosi vanha ystävä yö ja vieläkö on olemassa öiseen valvoskeluun, haaveiluun ja taiteiluun taipuvaisia yökyöpeleitä. Vai ovatko kaikki yöaikaan tavattavat ihmiset stressin ja unettomuuden kanssa kamppailevia, tai yötöistä kotiin laahustavia surullisia hahmoja. Mitä kaikkea kaunista tapahtuu silloin, kun meidän periaatteessa pitäisi laittaa silmät kiinni. Ja miksi sitä pidetään edelleen niin omituisena, pahana, tai turhana, jos yöstä haluaa nauttia jollakin muullakin tavalla kuin sen yli nukkumalla.

Mitä eväitä yö voi antaa niin luovan-, kuin mekaanisemmankin työn tekijälle. Olisiko jokaisen hyvä antaa joskus mahdollisuus täydelliselle omalle ajalle ja itsetutkiskelulle, vai onko yön romantisointi vanhanaikaista ja turhaa hössötystä. Onko se vain tietyn rajatun ihmistyyppin oikkuja ja onko meidät jaettu jyrkästi päiväihmisiin ja yöihmisiin.

Tutkielman alkupuolella kirjoitan enemmän omasta lähtökohdastani ja nykypäivänä ristiriitaisestakin suhtautumisestani yöhön, valvomiseen ja sen tuomaan inspiraatioon ja luovuuteen. Käyn läpi kirjallisia lähteitä, jotka sisältävät niin yöstä inspiroitunutta runoutta, kuin nykypäivän tieteen valossa tehtyjä kirjoituksia. Osio sisältää ajatuksia vapaavalintaisesta, seikkailujen ja aikamatkaamisen täyttämästä yömaailmasta. Outojen, mystisten, kauniiden asioiden ja tapahtumien maasta. Sekä ihmisbiologian ja psykologian tutkimuksia ja tuloksia yöelämän sekä valveillaolon vaikutuksesta ihmisen mieleen ja kehoon.

Kirjallisuudesta siirryn haastatteluihin, joita tein usean eri alan ja ikäryhmän edustajan kanssa. Heitä yhdistää kuitenkin selvä yöheimolaisuus ja halu aidosta omasta tilasta ja rauhasta, jota voi kokea vain muun maailman nukkuessa. Saan mielenkiintoisia vastauksia ja näkökulmia, jotka saavat itsenikin ajattelemaan asioita uudelta kantilta.

Tutkielman lopussa suoritan omakohtaisen kokeilujakson ja pyrin jäljentämään haastateltavien minulle antamia ideoita. Yritän löytää itsestäni vielä sen yöaikaa rakastavan, unelmiin eksyvän ja omaa luovuuttaan toteuttavan taiteilijan, jonka luulen kadottaneeni aikuistumisen myötä. Raportoin ajatuksiani ja mietteitäni ja pyrin peilaamaan omia kokemuksiani aiemmin lukemaani ja kuulemaani.

2 OMAKOHTAINEN LÄHTÖKOHTA

Tämä teksti on kirjoitettu kuun loistaessa taivaalla ja ihmisten nukkuessa omissa asunnoissaan, turvallisesti verhojen takana. Tässä kirjoitelmassa eräs tylsäksi ja aikuiseksi käynyt luovan alan opiskelija yrittää löytää kadotetun ystävä, josta on lukuisia lämpimiä muistikuvia ja joka silti tuntuu nyt kaukaiselta. vieraalta ja ehkä jopa vähän tyhmältä.

2.1 Ei niin kauan sitten

Kirjoittaja oli joskus ihminen, joka ei illan kääntyessä yöksi ollutkaan enää

varsinaisesti ihminen. Toki näytti ja kuulosti aivan ihmiseltä, mutta hän sai olla sellainen jolta ei odotettu asioita mitä nyt yleensä ihmisiltä odotetaan. Koulumenestystä, vastuuta. Tehtävien tekemistä. Tulevaisuudensuunnitelmia ja tarmokkuutta. Sinä hetkenä sai olla mitä tahansa ja tehdä lähestulkoon mitä tahansa. Useimmiten se tarkoitti matkaamista jonnekin kauas pois mielikuvituksessa, tai vain ikkunasta tuijottelua ja ihmettelyä. Joskus teki vain mieli makoilla lähes meditatiivisessa tilassa ja vaan nauttia olemisesta hetkessä.

Toisin sanoen kirjoittaja kuului niin kutsuttuun yökyöpeleiden heimoon. Heimoon ei ole mitään pääsyvaatimuksia, eikä sitoumuksia. Kuka tahansa voi siihen liittyä, eikä ole edes pakko käydä kokouksissa. Itse asiassa heimolaiset eivät juuri koskaan kohtaa. Ainakaan fyysisesti. On mahdollista, että jossain unen ja valveen rajamailla kaksi jäsentä eri puolilta maata saattavat leijailta toistensa ohitse, tai lävitse. Yökyöpelit eivät odota toisiltaan mitään erityistä käytöstä, tai pukeutumiskoodia. Kumma kyllä monet päiväihmiset kuitenkin odottavat näistä kumpaakin. Käytöksen on oltava jotenkin outo ja mielellään sitten tietenkään vaatetuksenkin. Yökyöpelit ovat useimmiten vallan hyvää porukkaa. He eivät halua olla kenellekään häiriöksi ja toivovat vain, ettei vastavuoroisesti heitäkään häiritäisi. Jostain syystä silti toisella kirjoittajan vanhemmista oli todella negatiivinen suhtautuminen moiseen yöllä kukkumiseen. ”Täällä on tapana että öisin nukutaan!” kuului useaan otteeseen, kun jäi kiinni esimerkiksi siitä, että yritti hiippailla keittiöstä jotain yöpalaa. Yöllä piti olla varovainen, ettei säpsäytä päiväihmisiä hereille, mutta itse yöltä ei tarvinnut piiloutua.

Sen kanssa kommunikoiminen onkin mielenkiintoinen tapahtuma. Ja siihen on olemassa monta keinoa. Jotkut runoilevat tai jopa laulavat. Jotkut ehkä jopa itkevät ja purkavat sydäntään. Kirjoittajalla oli tapana vain ajatella. Ikään kuin samalla taajuudella. Viestejä pystyi lähettämään puolin ja toisin pelkästään mielessään ja tätä kautta saamaan valtavia inspiraatiopuuskia, tai vaikka näkemään hetkellisesti ajassa taaksepäin, tai eteenpäin. Sitä nyt on ihan turha jäädä sitten miettimään, miten paikkansapitäviä nämä aikamatkat olivat.

Omassa aika-avaruuden halki kiitävässä huoneessa istuessa käsi tarttui helposti kynään ja hahmotteli sillä kuvia paperiin. Tai pienestä tuuletusikkunasta yötaivaalle tuijotellessa alkoi helposti syntymään lukuisia ideoita erilaisista kirjoista ja tarinoista. Fyysinen olemassaolo ehkä sijoittui vain muutaman neliön kokoiseen huoneeseen, mutta silti mikään ei ollut rajana päänsisäisessä maailmassa. Minä ja yö -kaverisuhde säilyi pitkälle nuoreksi aikuiseksi, eikä sitä jarruttanut päivätyöt, tai opiskelut. Yöllä löytyi aina aikaa, oli sitten kyse parista tunnista, tai aamuun saakka valvomisesta. Yön hämärässä oleminen ja vain eläminen latasi jotain aivan toisenlaista akkua, mitä nukahtaneena oleminen tekee. Ja molempia tarvitsi.

“Öisin valvovat vain huorat ja varkaat”. Myösnäin kirjoittajan isä aina tapasi mutista, kun jäin kiinni yövalvoskeluistani. Isä ei paljoa ilta yhdeksän jälkeen valvonut. Se myös vaipui uneen hetkessä ja ymmärtäähän sen, kun päivisin niin paljon töitä teki. En silti tiedä miksi siitä piti olla aina niin aidosti vihainen. Se viha oli kuitenkin ehkä enemmänkin suunnattu itsessään sille yölle kuin minulle. Ikään kuin se mokomakin tuli taas ja katkaisi hetkellisesti hyvän työputken. Tästä voi päätellä että myös hänen mielessään yöllä oli jonkunlainen persoonallisuus, tai joku mihin kaiken voi kohdistaa. Se ei vain ollut mitenkään niin pehmeä ja miellyttävä mitä oma yöni oli. Kiusaa tekevä inhottava pirulainen, joka tunkee itsensä väkisin häiriköimään rehellisten työtä rakastavien suomalaisten miesten elämää. Yötä on kautta kirkollisen historian yritetty personifoida saatanalliseksi, pirulliseksi, tai ylipäätänsä jotenkin paholaismaiseksi. Silloin helvetin portit ovat avoinna ja pimeydessä vaanivat demonit voivat hyökätä varomattoman matkalaisen kimppuun ja kuristaa tämän hengiltä. Yö mielletään kuolemaksi. Ilta on ihmisen lopun aikaa, kunnes loputon yön pimeys laskeutuu päälle. Ehkä tämä kristillinen ajatusmalli pitää kiivaasti pintansa edelleen ja osa meistä ajattelee, että yötä on varottava ja vältettävä. Ja jokainen joka siinä ajassa vapaaehtoisesti elää, on tekemissä jotenkin paholaismaisten asioiden ja kuoleman kanssa. 1500-luvun lopulla yö ”löydettiin” uudella tavalla. Sen poeettinen pyhyys ja arvokkuus tunnustettiin. Saksalainen

mystikko-filosofi Jacob Böhme loi 1600-luvulla "uuden filosofian", jonka mukaan päivä ja yö muodostivat yhtenäisen kokonaisuuden: yö ei enää ollut alempiarvoinen suhteessa päivään, vaan yhtä arvokas. Yön ja päivän keskinäinen tasapaino muodosti koko kosmosta koossapitävän voiman. Samalla tavoin kuin jin ja jang, musta ja valkoinen, feminiininen ja maskuliininen periaate, muodostavat jakamattoman kokonaisuuden, myös päivä ja yö muodostavat siamilaisten kaksosten kaltaisen erottamattoman ykseyden (Forsström 2012, 98).

En suinkaan ollut taloudessamme ainoa, joka liikkui öiseen aikaan. Tai totta on, että olin ainoa joka liikkui, mutta en ollut ainoa hereillä. Äitini kärsi todella voimakkaasta unettomuudesta ja makasi lähes joka yö sohvalla televisiota katsomassa. Hänenkään yönsä ei ollut millään muotoa kaunis ja inspiroiva, sillä hänet oli pakotettu valvomaan. Kun sama pakotettu valvella olo toistuu yö toisensa perään, ei siitä voikaan pitää. Elimme rinnakkaisissa yöluottuvuuksissa, sillä emme tuntuneet jakavan samaa tilaa, eikä aikaa. En missään nimessä saanut jäädä hänellekään kiinni matkoillani, sillä sekin oli puhtaasti negatiivinen asia. Jos paljastuin esimerkiksi silloin, kun yritin hiipien noutaa kaukoputkeni parvekkeen oven vierestä, sain kuulla kunniani. Sain heti toruja siitä että olen yhä jalkeilla, vaikka nythän pitäisi olla nukkumassa. En minä ollut ajatellut makoilla hereillä aamuun asti. Halusin vain ihaila tähtitaivasta ja ehkä piirtää vielä tunnin tai pari. Vaipua sitten myöhemmin uneen, hyväntuulisena ja rauhallisin mielin.

Olen myöhemmin miettinyt oliko yökyöpeliytteni kuitenkin periytynyt äidin puolelta, vai sattui se jotenkin hyppäämään useamman sukupolven ja sattumaan kohdalleni. Ehkä tiettyyn herkkyyteen ja taiteellisuuteen taipuvainen äitiniikin oli joskus osa yöheimoa, mutta on sitten iän myötä kadottanut sen kaiken positiivisen siitä, jolloin jäljelle on jäänyt vain unettomuus ja viha yöaikaa kohtaan. Se sai myös ajattelemaan, onko itselleni jo alkanut tapahtumaan samoin ja tuleeko minustakin piakkoin jyrkästi päiväorientoitunut kiukkuinen aikuinen. Kaikki merkit kyllä ovat ilmassa, vaikka edelleen vastaan useasti

olevani yöihmisiä. Joudun kuitenkin toteamaan itselleni, että asiahan ei millään muotoa ole enää ihan näin.

2.2 Nykytilanne

Jossain vaiheessa tiemme kuitenkin erosivat. Aikuisiällä päivään toki mahtuu enemmän tehtäviä asioita ja siihen sisältyy erilaista vastuuta mitä pienellä koululaisella, mutta ei siitä niin montaa vuotta ole kun vielä täysin aidosti ja oikeasti toteutin monia ajatustyötä ja luovuutta vaativia tehtäviä aamuyön ajattomina hetkinä. Mutta silti yöstä on kadonnut jotain isoa. Sen haluaa ohittaa nopeasti, tai se alkaa ahdistamaan ja turhauttamaan. Tätä vaikeuttaa entisestään se, että unensaantini on aina ollut äärimmäisen hidasta ja unenlaatu ylipäätään heikkoa. Se tietenkin vain lisää negatiivista tunnetta yötä kohtaan, ikään kuin voisin syyttää siitä sitä. Mieltä ei lohduta vaikka seuraavana päivänä ei olisi yhtään mitään tärkeää tekemistä. Huomaan itsessäni samaa vihamielisyyttä, mitä näin vanhemmissani. Vaikka tajuan sen kyllä olevan typerää ja perätöntä. Päivän ja yön vaihtelu on eräs niistä harvoista asioista, joihin ihminen enää voi luottaa alati muuttuvassa, epävarmassa ja kaoottisessa maailmassa (Forsström 2012, 14).

Miksi siis vihata toista ja rakastaa toista. Ihminen tarvitsee unta ja lepoa, mutta se ei tarkoita ettei yölle voisi olla koskaan aikaa. Yöllä valvominen ei tarkoita sitä että joutuisit päivittäin kärsimään univajeesta. Se ei tarkoita koko yön kukkumista ja aamulla töissä nuokkumista. Kaupungin hiljennyttyä, hämärän laskeuduttua ja radiosta puheohjelmien loputtua voi laittaa itselle yöpalaa, tai keittää teetä ja istua sitten hetki ikkunasta tuijotellen. Ja se lyhyt hetki voi tuntua ikuisuudelta, vaikka se todellisuudessa lähenisi korkeintaan puolta tuntia. Voi myös astua rohkeasti ulos ja käydä vaikka muutaman minuutin kävelyllä kotinsa lähetyvillä. Sekin on ajaton hetki, joka antaa jotakin aivan toisenlaista virtaa kuin se 15-minuutin lisäuni, minkä siinä korkeintaan menettää. Muistan kyllä itse

rakastaneeni yli kaiken niitä aamuyön ja aamun välisiä täysin pysähtyneitä hetkiä. Ne olivat tunteja, jotka eivät kuulu kenellekään. Sen jälkeen oli myös levollinen ja turvallinen olo mennä nukkumaan. Tuntui kuin olisi valmis antamaan maailman taas heräävien ihmisten hoidettavaksi, kun itse oli pitänyt sitä silmällä yön ylitse. Niihin tunteihin asti pääseminen vaatii kuitenkin jälkeinpäin pidempää toipumista, varsinkin jos kuuluu ihmisiin, jotka ei halua myöskään nukkua pitkin päivää. Unen tarve on yksilöllistä ja sen säätelystä ollaan montaa mieltä, niin puolesta kuin vastaan. Jokainen osaa varmasti itse arvioida sen, minkä määrän unta tarvitsee, ettei tunne itseään sairaaksi.

Mitähän jos lapsuuden minäni kohtaisi nykyisen ja huomaisi tämän muutoksen. Olisin varmaan melkoinen kalkkis hänen mielestään ja lähestulkoon petturi. En ole koskaan ajatellut, että yökyöpelit olisivat vain niitä uteliaita lapsia, tai hormonimyrskyssä eläviä teinejä, tai vähintäänkin väkikäisen goottihenkisiä. Mutta silti pidän sitä tällä hetkellä jotenkin vanhanaikaisena ja lapsellisenakin asiana. Aiheesta puhuttaessa kerron usein, että olen enemmän yö-, kuin päiväihmisiä, vaikka tähän ei kuitenkaan vuosikausiin ole pitänyt paikkaansa. Paremminkin tunnen vain sitä ahdistusta ja ärsytystä, jos en heti illan tullen ole kiltisti päässyt laittamaan päätä tyynyyn.

Lähdin hakemaan sitä erityistä yötä uudestaan ehkä tietämättänikin. Valitsin aiheen taiteelliseen opinnäytetyöhöni puolittain vahingossa. Ajattelematta, että siinä voisi olla mitään suurempaa ajatusta taustalla. Halusin tehdä dokumentaarisen animaation. Alustavasti vain hahmoista, jotka kertovat jostakin. Puhuttava aihe tuntui alkuun toisarvoiselta ja jätin sen keksimisen myöhemmäksi. Yökyöpelit astuivat kuvaan, kun satuin kuulemaan radiosta haastattelun vanhemmasta naisesta, joka ei nuku öisin koskaan kuin korkeintaan tunnin tai parin. Nainen kertoi miten kylässä ollessa on ongelmallista kun voi vain makoilla tuntikausia hiljaa sängyssä, kun ei kehtaa muiden unta häiriköidä kuljeksimalla ympäriinsä. Se palautti mieleen tutun henkilön omasta elämästäni. Tällä henkilöllä oli päivät täynnä toimintaa ja tapahtumaa. Sen lisäksi vielä perhe ruokittavana ja hoidettavana. Yön

hämärtyessä ja talon hiljetessä hän alkoi tekemään pelkästään sitä mistä itse pitää. Askarteli tai ompeli. Ratkoi ristisanatehtäviä tai katseli elokuvia. Nukkumaan hän alkoi vasta myöhään aamuyöstä ja jaksoi silti toistaa päivästä toiseen samaa kaavaa. Ihmettelin aina miten hän ylipäätänsä kesti sellaista, mutta ilmeisesti pelkän vähäisen unentarpeen lisäksi se yön tuoma oma hetki oli niin tärkeä, että siitä sai riittävästi energiaa.

Silloin keksin, että olisipa hauska jos nyt monien vuosien jälkeen pääsisin jututtamaan tätä henkilöä. Muotoilin ideaa kunnes olin päätenyt tekemään lyhyen dokumentin näistä yön pimeydessä elävistä omaperäisistä ihmisistä, joihin tunnen jossain syvällä sisimmissäni tiettyä samankaltaisuutta ja vetoa. Tätä kyseistä tuttua henkilöä en elokuvaan saanut, enkä ylipäätään tiedä miten edes olisin saanut yhteyttä häneen. Tapasin kuitenkin kymmenen erilaista, eri ikäistä ja eri puolilta suomea kotoisin olevaa ihmistä, joiden kanssa tein yhteistyötä ja sain opinnäytetyöhöni haluamani haastattelut.

Haastattelujen aikana mietin useasti, että kylläpä meistä monia yhdistää samankaltaiset näkemykset ja ajatukset yöstä. Useat kuvasi niitä samoja hetkiä ja asioita, joita itsekkin olen pitänyt juuri niinä, joiden takia yö on ollut niin tärkeä. Monet lapsuudentarinat olivat samankaltaisia kuin omani, samoin kuin yön tuoma luovuus ja erilainen, itsekritiikitön ote asioihin. Tietysti myös ne negatiivisemmat mietteet, kuten miten huolet ja murheet saavat öiseen aikaan epäluonnollisen suuret mittasuhteet. Seuraavan päivän tehtävät voivat tuntua tukahduttavan haasteellisilta. Rahahuolet painaa ja mieli vaeltelee menneisyyden tehdyissä ja tekemättömissä asioissa. Nämä kuitenkin kuuluvat enemmän niiden unettomien, sängyssä pyörittyjen öiden repertuaariin, jotka ovat yhtä kaukana tässä kirjoitelmassa käsittelemästäni yöstä, kuin on päiväkin. Jossain vaiheessa haastatteluprosessia aloin ymmärtämään että kaikista samankaltaisuuksista ja yhteisistä asioista huolimatta itseltäni tuntuu nykyään puuttuvan tämä kyky nauttia aidosti yön tarjoamista mahdollisuuksista. Olen itse luonut itselleni jonkun rajoitteen tai säännön, joka kieltää minua antamasta asioiden olla edes yöllä, jolloin kukaan ei ole vaatimassa minulta mitään. Olin

hieman jopa kateellinen näille, jotka olivat pystyneet säilyttämään yöihmisen itsessään lapsuudesta aikuisikäiseksi asti. Halusinhan minäkin puolittain olla sellainen, vaikka toinen puoli ei halunnut sitä antaa.

Työstäni tuli siis henkilökohtainen opettajani ja avain, jolla mahdollisesti avata taas sen maagisemman yön portit ja olla aina ajattelematta mitä muka pitäisi tehdä ja olla niin hanakasti rajoittamatta asioita joita oikeasti haluaa tehdä.

3 YÖSTÄ KIRJOITETTUA

Yöstä ja erityisesti yön vaikutuksesta ihmisen mieleen ja ajatuksiin on kirjoitettu aina. Yötä kuvaavat tekstit ovat usein romanttisia ja imeliäkin kirjoitelmia sen kauneudesta, tai Edgar Allan Poen kaltaisia synkkyyden ja hulluuden rajamailla vellovan ihmismielen kauhun hetkistä yön pimeydessä. Yöaika selvästikin saa ainakin kaunokirjallisuuden kirjoittajat ja harrastajat helposti valtaansa ja tarjoavat yltäkylläisen inspiraation lähteen. Toki se on vuorokaudenaika jolloin ulkopuoliset häiriötekijät ei pääse vaikuttamaan työskentelyyn, mutta ilmeisen selvästi se myös ruokkii kirjoittajan mielikuvitusta myös toisella tasolla. Itse huomaan sen vaikutuksen olevan jotenkin pehmeästi turhasta itsekritiikistä riisuva ja ajantajua manipuloiva. Kuutamon välkehtiessä verhojen raosta asuntoon, itse tietokoneen ääressä kirjoitellessa, normaalit minuutit ja tunnint tuntuvat kuluvan erikokoisina ja mittaisina aaltoina. Voi tuntua siltä kuin olisi työskennellyt tunti-

kausia ja huomata sitten kellon siirtyneen vain puoli tuntia eteenpäin. Vastavuoroisesti hetken ikkunasta yötaivaalle tuijottelu voikin todellisuudessa kestää pitkälle toista tuntia. Unettomuudesta kärsivä ihminen myös tietää mitä tarkoitan. Jotkut tuskastuvat lisää huomattaessaan miten aika vain matelee ja aamuun on vielä ihan liikaa aikaa. Toiset ahdistuvat siitä kun unta ei vielä kuulu ja yön tunnit vain hujauttavat ohi valvoessa. Ajan monimuotoisuus ja usein jopa ajassa matkustaminen ovat usein yöaiheisen kirjallisuuden teemoina. Yö voi avata oven paitsi menneisyyteen myös tulevaisuuteen. Eugène de Mirecourt'n (1812 - 1880) teoksessa *Paris la nuit* (1855) Lesagen tarinasta tuttu demoni Asmodeus näyttää kertojalle menneisyyden yöt mutta samalla tehdään aikahyppy kaukaiseen vuoden 1955 tulevaisuuteen. Demonin ennustaa, että 1900-luvun puolivälissä kukaan ei enää käytä öitä nukkumiseen, ja koska keinotekoinen valaistus on levinnyt kaikkialle, yötä ei perinteisessä merkityksessä enää edes tunneta. (Forsström 2012, 338).

3.1 Kaunokirjallisuus

Kaunokirjallisuudessa yötä käsitellään maailmaa muokkaavana ilmiönä, kun taas tietokirjallisuus lähestyy asiaa usein sen kautta, miten ihmiset tai eläimet reagoivat yöhön ja pimeyteen. Kaunokirjallisuus pyrkii unohtamaan, tai ohittamaan tosiasian, että ihmisruumis kaipaa unta ja lepoa ja kuvailee sitä mitä yössä voi tapahtua tai kohdata. Yössä seikkailee usein yksinäinen ja herkkäsieluisen ihminen, jonka elämä tuntuu olevan muutenkin pääläellään. Koskaan ei tule vastaan tekstejä, joissa reipas, ”normaalissa” fyysisessä työssä käyvä nuorukainen ajautuu yölliselle matkalle metsään. Yöstä kirjoittaminen on nykyaikana vähentynyt ja suurin osa teksteistä on peräisin ajalta ennen hehkulampun leviämistä kotitalouksiin. Valon lisääntymisen myötä valottomuudesta kirjoittaminen on käynyt ilmeisen turhaksi. Yössä ei ole niin paljon sijaa mielikuvitukselle, eikä ihmistä pidetä automaattisesti hulluna tai houkkana, jos hän liikkuu öiseen aikaan.

Kristinusko leimasi yön pahuuden ja demonien ajaksi. Pimeys on paha, valo hyvää. Jumala on valo. Siksi aihetta on lähestytty pitkään niin varovaisella otteella, kuitenkin pitämällä yön puolia ja puolustamalla sen positiivisempaa näkökulmaa. Yhdysvaltalainen kirjailija Djuna Barnes (1892 – 1982) kirjoitti merkittävän, vuonna 1936 ensimmäisen kerran ilmestyneen romaanin nimeltä *Nightwood* (Yömetsä). Päällisin puolin teos kuvaa 1920-luvun Pariisissa ja Wienissä aikaansa viettäviä eurooppalaisia ja amerikkalaisia ihmisiä, mutta tosiasiallisesti monimutkaisena vyyhtenä eteenpäin syöksyvä tajunnanvirta vie lukijan ihmismielen pimeille vesille, yön ja unien tutkimattomaan valtakuntaan. Romaaniin sisältyvässä luvussa ”Vartiomies, mikä yössä on?” nuori nainen Nora, saapuu eräänä aamuyönä unista paljon tietävän tohtorin ovelle. Hän selittää saapuneensa tänä myöhäisenä ajankohtana, sillä hänet oli vallannut yhtäkkiä vastustamaton halu tietää kaiken yöstä. ”Jokaista päivää harkitaan ja suunnitellaan, mutta yö on arvaamaton”, tohtori toteaa alkajaisiksi. ”Kun ihminen siirtyy yön valtakuntaan, mitkään velvoitteet eivät häntä enää sido”. (Forsström 2012, 435-436). Kirjailijat siis pyrkivät kirjoitelmiensa hahmojen kautta kertomaan lukijalle, ettei kaikki mitä yöstä opetetaan pidä paikkaansa. Yö ei kätke varjoihinsa metsäpoluilla vaeltavia matkalaisia kuristavia demoneja, tai noitua tai muutakaan yliluonnollista. Yö on toki täynnä vaaroja ja entisaikoina, kun sähkövalo ei vielä ollut levinnyt koko maailmaan, oli myös helpompi piilotella rosvojoukkion kanssa puiden seassa ja hyökätä sitten aatelisten vankkureiden kimppuun. Yöstä kuitenkin on yritetty poistaa se järjetön pahuus, joka on saanut ihmiset suhtautumaan siihen niin negatiivisesti.

Kaunokirjallisuudessa yön pahuus tulee usein ihmisen omasta mielestä. Mitään todellista vaaraa ei kirjan henkilöön kohdistu, mutta ne kuitenkin tuntuvat niin todellisilta, että ne yhtä hyvin voisivat olla sitä. Päinvastoin taas positiivisemmassa yökirjallisuudessa kirjan hahmo voi alkuun elää vain haaveissaan, mutta lopussa nämä haaveet muuttuvatkin todeksi. Ranskalaisen kirjailijan Michel Tournier’in (1924 -) lastenkirjassa *Pierrot Ous Les Secrets de la nuit* (1982, *Pierrot ja yön salaisuudet*) öisin työtään tekevä leipuri Pierrot rakastuu Colombine nimiseen pyykkäriin, joka ei voi sietää yötä. Pierrot yrittää saada Colombine näkemään yön kauneuden ja kuvailee sitä hänelle näin: ”Colombine! Halu-

an kertoa sinulle yön salaisuudet. Minun yöni ei ole musta, se on sininen. Ja sitä sinistä voi hengittää”. Lopulta Colombinen silmät avautuvat yön kauneudelle ja kaikki päättyy hyvin. Tässäkin tapauksessa yö jakoi aluksi jyrkästi kaksi ihmistä. Colombine ajatteli, että vain valosta voi elää ja kaikki kauneus on päivällä. Yö kätkee sisäänsä pelkkää rumuutta ja öisin työtään tekevä leipuri on kummajainen. Lopulta pyykkäri kuitenkin antaa yölle mahdollisuuden ja näkee, että vaikka asiat ovat erilaisia, ne voivat silti olla yhtä kauniita ja eloisia.

Monille tulee varmasti yöstä ja kirjallisuudesta ensimmäisen mielen Tuhannen ja yhden yön tarinoita (tai Tuhannen ja yhden yön satuja). Se on satoja tarinoita ja kehyskertomuksen sisältävä kokoelma, jonka varhaisin tunnettu muoto on peräisin 900-luvulta. Tarinoiden teemat vaihtelevat historiallisista kertomuksista rakkaustarinoihin. Mukana on veijaritarinoita, runoja ja uskonnollisia legendoja. Irralliset tarinat eivät varsinaisesti ole tekemisissä yön kanssa, mutta kirjan kehyskertomus sijoittuu nimensä mukaisesti tuhannen ja yhden yön ajalle. Siinä persialainen kuningatar Scheherazade viivästyttää kohtaloaan kertomalla murhanhimoiselle sulttaanille joka yö uuden sadun/tarinan, ettei tämä mestauttaisi häntä. Yö on ollut aina tarinoiden kerronnan aikaa. Perheet ja yhteisöt saattoivat kokoontua yhteen tilaan keskiyöllä kuuntelemaan kertomuksia. Se on tapa, joka on kadonnut kokonaan ainakin länsimaisessa kulttuurissa. Yöstä on tullut myös entistä enemmän yksilöiden aikaa ja harva viettää sitä missään seurassa. Poikkeuksena juhliminen, jota ei voi oikein laskea tähän mukaan. Entisaikaan ei tietenkään lukutaitokaan ollut niin yleinen, saati sitten kirjojen omistaminen. Joten tarinat ja opit kiersivät aina suullisesti sukupolvelta toiselle. Nyt meillä on kirjamme, radio, tv ja internet seurana vaikka läpi yön. Internet on asia joka voi tarpeen tullen vaikka poistaa koko yön. Voit olla aina yhteydessä jonnekin päin maailmaa, missä on vielä, tai jo päivänvaloa.

3.2 Tiedejulkaisut

Unen merkityksestä on monia käsityksiä. Yhdysvaltalainen tutkija Jerome M. Siegel uskoo, että ihminen ja eläimet ovat valveilla vain silloin, kun valveillaolosta on hyötyä. Kun yksilö on hoitanut välttämättömyydet, se voi – tai ehkä pikemminkin sen kannattaa – nukkua, jotta se ei kuluta turhaan energiaa (Palmgren, G. 2010). Kuten sanottu, niin unesta, sen määrästä ja ylipäätään nukkumisesta on paljon ristiriitaista informaatiota. Jokainen tietää, että liika valveillaolo tuntuu pahalta ja saa mielen sekä kehon sekaisin. Samalla kuitenkin on kehitelty lääkitysmenetelmiä, jotka poistavat unen tarpeen lähes kokonaan, ilman että se vaikuttaa ihmisen elämänlaatuun. Kliinisissä kokeissa modafiniilin on todettu pitävän ihmisen hereillä useita vuorokausia peräjälkeen ilman, että hänen aistitoimintonsa heikkenevät huomattavasti. Modafiniililla on hoidettu narkolepsian lisäksi menestyksellisesti vuorotyön tai epäsäännöllisten työaikojen vuoksi unihäiriöistä ja – vajeesta kärsiviä (Overbye 2003, 46).

Yöihmiset mielletään usein sellaisiksi jotka nukkuvat aivan liian vähän, ovat epäterveitä ja huonovointisia. Yhteiskuntamme on iskostanut kansalaisiinsa syvään aatteen, että yö on vain nukkumista varten, jotta seuraavana päivänä jaksaa olla taas kehityksessä mukana. On kuitenkin suuri määrä ihmisiä joiden luonnollinen unirytmihäiriö mahdollistaa sen, että valveillaoloajastaan menee suuri osa aamuyön puolelle. Eivät he ole sen sairaampia kuin muutkaan, mutta et ehkä näe heitä niin usein ja silloinkin kun näet, se on sellaiseen aikaan joka tuntuu itsestä vieraalta. Toisekseen ajatus kahdeksan tunnin jokaöisestä unimäärästä on liioittelua, eikä ihminen luonnostaankaan nuku tätä aikaa yhteen meenoon. Normaaliin uni-valverytmiin näyttää kuuluvan se, että ihminen havahtuu välillä valveille eikä nukahda heti uudestaan. Unentarve on yksilöllinen ja se myös vaihtelee eri aikoina. Jos olo tuntuu virkeältä ja toimintakykyiseltä, on nukkunut tarpeeksi. Kukaan ei velvoita pysyttelemään sängyssä herätyskellon soimiseen asti, vaan kenellä tahansa on oikeus nousta toteuttamaan haluamiinsa asioita.

Samalla kun toisaalla kirjoitetaan ihmistä vuorokausia hereillä pitävää lääkettä, toisaalla muistutetaan, että vähäunisuus on lyhyessäkin ajassa elämänlaatua heikentävä oire. Kampailun keskellä tulee miettineeksi, miksi ihmisen luontainen unen rytmi ja tarve unohdetaan. Korostetaan mielikuvaa siitä, että on epänormaalia nukkua muuten kuin 8 tuntia ja sen ajan siinä yhdentoista ja aamuseitsemän välillä. Muunlaiseen vuorokausirytmiiin taipuvat leimataan viallisiksi ja heidät on lääkittävä. Joko niin, että henkilö nukutetaan lääkityksellä, tai pidetään tyystin hereillä. Välimuoto ei ole sallittavaa, se on joko tai. Ihmisen yksilölliselle vuorokausirytmille ominaisten valve- ja unitilojen vaihtelun taustalla on herkkä tiettyjen aivokeskusten toimintaan perustuva säätelyjärjestelmä. Terveystyistä ihmisen tulisi pyrkiä noudattamaan elimistönsä perusrhythmiä (TK 2000).

3.3 Aihe josta ei voi kirjoittaa vain oikein

Kirjoitelmani yö ei asetu tieteen luomiin raameihin, eikä siitä voi kirjoittaa tutkielmaa, eikä sitä voi todistella kellekään. Se on henkilökohtainen ja muuttuva. Vaikka siitä voi ulkopuolinenkin saada tarttumapintaa, se on silti aina näkijänsä ja kokijansa oloinen. Se koostuu muistoista ja nykyisestä olotilasta. Siihen vaikuttaa niin fyysinen sijaintisi, mielialasi kuin vaikka näläntasosi. Kukaan ei voi kirjoittaa yleiskattavaa totuutta yöstä, mutta jokainen voi tarjota omia näkemyksiään, ideoitaan ja muistojaan, jotka saattavat herättää samaistumisen tunnetta. Yöstä kirjoittaessa on hyvä muistaa pitää yö ja uni erillään. On väärin yhdistää yöllinen valvominen tai toiminta aina unettomuuteen, tai ajatukseen että kyseinen henkilö on jotenkin sairas tai stressaantunut. Tai hänellä ei ole puhdas omatunto. Yö ei myöskään ole vain runollista virtaa, joka muuttaa todellisen epätodeksi. Yökyöpelit eivät ole kaikki kaunosieluisia haihattelijoita jotka maakaavat öisin sängyssä tuntien maailmantuskaa. Yön liika romantisointi on yhtä väärin kuin sen pelkistäminen. Aiheen kääntyessä jotenkin yösuuntaiseksi, tapaa asian tunnetaso vääristymään joko liian eteeriseksi, tai vastahakoiseksi.

4 TAPAAMISET YÖKYÖPELEIDEN KANSSA

Olen kysellyt tutuilta ja tutuntutuilta, onko heidän ystäväpiirissään ihmisiä jotka tapaavat elää öiseen aikaan. Saan läjäpäin vastauksia eri alojen duunareista ja yötyöläisistä, jotka kyllä paiskivat hommia yöt läpeensä. Se nyt ei kuitenkaan ole se mitä haen. Olen ollut itsekin yötyössä nuorempana, se oli itsenäistä työtä ja pidin siitä paljon. Se oli vielä aikana jolloin todenteolla nautin yön kauneudesta ja hiljaisuudesta muutenkin. Yöaikaan pienessä kaupungissa ja sen maaseudulla kiertely, ja postin jakaminen oli nuorelle yöheimolaiselle lähes täydellinen tapa hankkia elantonsa. Samaisessa työpaikassa työskenteli kymmeniä muita-

kin, mutta en nähnyt heistä kenestäkään että he varsinaisesti nauttisivat tekemisestään. Useimmille se oli ainoa saatavilla oleva työ, jota nyt vaan oli tehtävä ja sillä siisti. Tai sitten he olivat sitä vain hetkinä kun olimme kaikki koolla ja päästyään yksin tien päälle ja ihastelemaan talvikuutamoa kilometreittäin levittäytyvän peltomaiseman yllä, heissä asuva todellinen yökyöpeli heräsi.

Mutta nyt en hae ihmisiä, jotka ovat yötyössä, tai kärsivät voimakkaasta unettomuudesta. Selitän, että haluan löytää ihmisiä jotka tekevät sitä ihan omaehtoisesti ja jotka saavat siitä jotakin. Eli siis kukkuvat hereillä, kun toiset vetävät sikeitä. Päätän käyttää nykyaikaisesti sosiaalisen median mahdollistamaa tiedotusväylää. Sehän on kanava joka ei koskaan nuku. Saankin tuota pikaa tarpeeksi monta yhteydenottoa ja alan sopimaan tarkemmin haastatteluiden ajankohdasta ja haastattelupaikasta. Alan miettimään muutamia suuntaa antavia kysymyksiä valmiiksi. En ole ihan varma miten tämä olisi järkevintä hoitaa, mutta luotan siihen, että paikan päällä kaikki selviää.

4.1 Opettaja

Ensimmäisen kesken jääneen ja muutenkin käyttökelvottoman haastattelun jälkeen voin vain todeta, että ennakkovalmistelut on sittenkin järkevämpää valmistella nimenomaan ennakkoon, eikä vasta paikanpäällä. Olen matkalla toisen haastateltavan luokse. Kyseessä on jo keski-ikä ylittänyt opettaja, joka omien sanojensa mukaan on elänyt aina hyvin käännteistä vuorokausirytmiiä, ammattiaan huolimatta. Saavun paikalle ja sählään aikani nauhoitusvälineiden kanssa. Käyn läpi ylöskirjaamani kysymykset ja huomaan miten typeriä ja banaaleja ne ovat. Pienen lämmittelyn ja small-talkin jälkeen laitan nauhurin nauhoittamaan.

M: "Voitko kertoa lapsuudesta jonkun erityisen yöhön liittyvän muiston?"

O: "Kaikki muut nukkuu. Se on oikeastaan semmonen erityisen tärkeä pointti, että kaikki jotka tuntee, nukkuu. Ja mä oon meidän huoneessa ainoana hereillä. Ja jos on kesä, niin mä raotan vähän verhoja. Meillä on semmoset suht paksut verhot, että niistä ei läpi tuu hirveesti valoa ja ne on vedetty yöllä eteen. Mä raotan verhoja ja luen sitten Aku Ankkaa. Sen katulampun valossa, tai sen valon

valossa, mitä tulee ulkoa. Ihan hissukseen. Ja sitten kun Suomen Radiosta ei tuu öisin mitään sillon. On vaan yleisradion kaks kanavaa, jotka lopettaa joskus yhdeksän – kymmenen maissa. Muistaakseni. Niin sitten ruotsin radio kuuluu hyvin öisin ja sieltä tulee Petree, josta tulee poppimusiikkia. Mulla on semmonen yks korvanappinen kuuloke toisessa korvassa, niin sitä mä kuuntelen ja luen, vaikka kuinka pitkään. Koska kukaan ei tiedä. Koska kaikki nukkuu. Saan olla ihan kaikessa rauhassa. Niin sitten kapakka menee kiinni siinä viereisessä korttelissa. Semmonen rantapaviljonki. Ja ne askeleet kuuluu jo sitten, kun ne kiipeää mäkeä ylös just siitä mun huoneen ohi. Korkokengät kuuluu ja just semmosta kikatusta ja pientä örvellystä. Ja se on aina semmonen kauhean kotoisa ääni kun se kuuluu kadulta. Tietää että on kotona ja turvassa ja yöllä ihan itekseen siellä nautiskelemassa”.

Voin samaistua siihen, kun on huoneessa ainoana hereillä ja juurikin esimerkiksi lukee. Siihen toi lisäjännitystä se, ettei vahingossa herättänyt velipoikia, jotka nukkuivat. Silloin oli käytettävä luovuutta, että miten sai tarpeeksi valoa nähdäkseen, mutta olemaan silti huomaamaton.

Opettaja on oikein lupsakka ja hyväntuulinen mies. Joka kuitenkin selvästi on miettinyt näitä asioita ihan tosissaankin.

M: ”Miten sää kuvailisit tällaisia yökyöpeleitä, tai sanotaanko yön oliota?”

O: ”Yön oliot on... Kun kaikki tavalliset on tajuttomuudessa, elikkä niin kuin tavallaan pois maailmasta. Niin kun hereillä ollessa ei koe oikeen mitään yhteyttä ihmisiin, että mitä kummaa nää on, eikä tajua. Tai tuntuu, että ne ei tajua. Niin sitten kun ne on tajuttomana, niin on ihan OK olla kokematta yhteyttä. Koska ne on tajuttomia. Siis ne muut on tajuttomia. Ja minä olen tajuissani. Että yöläinen sitten... Tuntuu siltä, että hereillä on jonkulainen semmonen niin kuin verkosto. Että vaan siellä täällä on valo. Että tuolla on yks ihminen ja jossain tuolla sitten ehkä joku toinen. Että ne on jotenkin ehkä läheisemmän tuntuisia kuin ne jotka on vieraan tuntuisia niin kuin valossa, päivänvalossa. Yöllä on enempi sellaisia pisteitä joissa on sulaa ja lämmintä. Se kaikki muu on sitten tyhjää siinä välissä”.

Taidan jotakuinkin ymmärtää. Yöllä vapautuu muiden ihmisten ja yhteiskunnan luomista vaatimuksista, ennakkoluuloista ja muista oletuksista. Tuntuu OK:lta olla vain oma itsensä, koska ei tarvitse, eikä voikaan saada mitään ulkopuolista hyväksyntää. Alan tajuamaan, että sehän on yksi oleellisimmista tekijöistä. Ei vain se vapaus olla periaatteessa tekemättä mitään yhteiskunnan vaatimaa, vaan vapaus olla hetki pois muiden ihmisten sinuun kohdistamista mielipiteistä ja asenteista.

Keskustelemme vielä pitkään, kunnes alkaa olla aika lähteä muihin askareisiin.

M: ”Kerro vielä jokin arkinen tai tavanomaisempi asia, mitä olet tykännyt tehdä öisin?”

O: ”Kaikkein rakkaimpia yöharrastuksia on ollut puhelimessa puhuminen. Ja sijoittuu täysin lankapuhelinaikaan, että kännykkä ei jostain syystä anna sitä mahdollisuutta. Että puhua öisin. Siinäkin oli sitten ne tietyt ihmiset joiden kanssa sitä harrasti, ei läheskään kaikki. Että monet sitten aina halus lopettaa puhelun 22.30. Mutta sitten oli muutama semmonen, joka tajus sen jutun. Että katottiin yhdessä puhelimessa telkkaria. Juteltiin niitä näitä ja vaikka kuinka monta tuntia. Välillä oltiin ihan hiljaa, molemmat katsoi omaa telkkariaan. Se oli myöskin sitä aikaa, ettei ollu vielä langattomia kotipuhelimia, vaan kaikilla oli jatkojohdot. Et se liikkumisen piiri oli ainoastaan siitä jatkojohdosta riippuva. Mullakin oli kaks jatkojohtoa peräkkäin ja niiden välissä sitten semmonen liitin. Ja ne liittimet aina hajos. Että sitten kaikki aina tiesi, kun kuului semmosta ’räp räp räp”, että hei nyt sun jatkojohto alkaa pätkiä. Ja mä tein sitten niin, että mä käärin siihen ympärille semmosia froteesukkia. Kiristin ne kuminauhoilla, että siitä tuli sitten niin kuin semmonen booltsi, joka sit kynnyksillä vähän pomppi. Mutta ei hirveän kauas päässy. Mutta tietysti silloin asu pienessä kämpässä. Oli sen ikäinen, että oli pienempi kämpä kuin nykyään. Niin ne oli hienoja öitä. Usein kävi niin, että toinen sitten nukahti. Et se oli hirveen tavallista. Ja silloin oli tärkeätä tietää, että kumpi soitti. Koska jos se joka soitti nukahti ja sillä jäi luuri auki. Niin sitä puhua ei pystyny katkasemaan. Elikkä että jos toinen nukahti vaikka nyt sitten viideltä. Ja jos se nukku siihen perään sitten kahdeksan tuntia. Niin sille tuli kahdeksan tunnin puhelinlasku, se linja ei katkennu millään. Että vaikka mää katka-

sin, niin kun mä nostin luurin, niin se oli yhä auki se linja. Että mää en pystyny myöskään soittamaan ulos mun puhelimesta kaheksaan tuntiin. Kun se siellä kuorsas ja koisas. Et sit piti huutaa ja yrittää herättää, et 'herää, huhuu huhuu!' Niin että toivottavasti havahtu sitten tää nukahtanu ja sitten pani luurin kiinni. Ja sitten jatkettiin yötä sitten tahoillamme”.

Omaan mieleen palautuu heti omat tuntikausien mittaiset yöpuhelut teinivuosilta. Se tosin oli jo kännykkäaika, mutta se toimi meille. Hauskaa huomata miten samankaltaisia tapoja ja toimintoja meilläkin on ollut, vaikka olemme täysin eri sukupolvea. Ehkä tämä osoittaa jälleen sen, miten yössä yleinen käsityksemme ajasta ja sen kulusta lakkaa pätemästä. Ja miten vuosisatojen välinen kuilu saattaa hetkeksi kadota ja tulla osaksi meidän aikaamme. Samoin yökyöpelit kautta historian ovat jakaneet samankaltaisia harrastuksia ja ajatuksia. Yössä nekin risteävät ja hetkellisesti elämme kaikki samanaikaisessa tilassa.

Kiitän haastattelusta ja poistun hyvillä mielin. Tuntuu kummalliselta huomata konkreettisesti vasta näin kolmenkymppin kynnyksellä, että ne omat lapsuuden ja nuoruuden yöseikkailut on jotakin, mitä moni muukin samansieluinen on samaan aikaan jossain toisaalla tehnyt.

4.2 Suutari

On kulunut viikko haastattelusta opettajan kanssa. Tällä kertaa olen matkalla tapaamaan lähempänä omaa ikäluokkaani olevaa Tamperelaista suutaria. Henkilö on tuttu omasta nuoruudestani, jolloin olimme läheisiä. Yhteydenpito taukosi vuosikausiksi, kunnes projektin myötä löysimme jälleen yhteistä jutunjuurta. Täytyy myös myöntää, etten odottanut hänen olevan yöihmistyyppiä. Olemme sopineet tapaamisen jo lounasaikaan, mutta jotenkin tiedän, ettei tämänkertainen haastattelu pääty niin nopeasti kuin viimeksi.

Lounaalla pääsemme vasta summaamaan nykyisen elämäntilanteen ja muistelemaan menneitä. Matkamme jatkuu läheiseen kapakkaan, josta lähdemme hakemaan inspiraatiota ja käymään läpi aihetta, sekä kysymyksiä.

Emme tunne olevamme vielä täysin vireessä, joten jatkamme matkaa ja kiertellemme ympäri kaupunkia, välillä pysähtyen hakemaan lisää inspiraatiota. Iltaa kohti myös tunnelma alkaa kääntymään yölliseen keskusteluun sopivaksi ja aloitamme viimein haastattelun nauhoituksen.

M: "Voitko kertoa mitä yöaika antaa juuri sinulle?"

S: "Yö antaa sulle lisää tilaa tavallaan myös. Ja siksi mä öistä pidänkin juuri. Et se tila kasvaa ja tavallaan se antaa sen maailman sun käsiin eri tavalla. Et kukaan ei oo sun tiellä, tai niitä ei oo tavallaan olemassa. Eikä suakaan semmosen kuin sää ehkä oot niinku sitte normaalisti päiväsaikaan ja osana sitä sosiaalista ympyrää ja muuta, että tavallaan sääkin oot eri tyyppi sitten. Se on ihan rajaton se, että kuka sää voit olla sinä hetkenä ja mitä sää niin kuin näät, koska säähän näät enemmän kuin mitä se niinku varsinainen näkymä on, vaan sun koko pää niinku aukee ja ihan eri tavalla. Ja mun mielestä yöaika on tavallaan muutenkin semmonen. Ainakin omalla kohalla on, että musta tuntuu että mä on paljo parempi kitaristi yöllä. Mä oon paljo parempi tekemään musiikkia ja kirjoittamaan. Mä oon huomattavasti lahjakkaampi melkeen missä tahansa, silloin kun se tapahtuu siinä aidossa omassa rauhassa. Ja siksi varmaan valvonkin. Koska se on sitä tähtiaikaa itelle".

Mainitsin jo aiemmin, miten yö laskee itsekritiikkiä ja turhaa jännittämistä omia kykyjä kohtaan. En itse soita musiikkia, mutta voin kuvitella yön tuoman virtauksen siirtyvän helposti instrumenttiin. Se on varmasti samaa virtausta, joka on joskus vaikuttanut omaan kynää pitelevään käteeni. Jälleen esiin nousee huomio siitä, että yöllä ihminen ei ole sitä mitä se on päivällä, osana sosiaalista ympyrää. Onko yhteisön luomat haasteet ja paine todella niin suuria, että sitä täytyy paeta. Kyllä ne taitavat sitä olla.

M: "Kuvaile vielä jotenkin yön ja päivän eroa?"

S: "Se on. Ikään kuin semmonen arvaamaton seikkailu, josta sää kuitenkin tiität mitä sää teet. Ja tavallaan se on pelko, jonka sää luottavaisesti oot valmis voittamaan. Mun mielestä se vaan niinku yöaika muuttaa maailmaa. Että tavallaan ne tuoksit on ihan erejä. Jos niinku yöllä sää halkaset jaloin niinku vaikka Tam-

pereen kaupungin läpi. Niin kun sieltä puuttuu se kiire ja se hälinä, niin silloin se kaupunki vasta on oma ittensä. Että silloin ne nimenomaan tulee ne tuoksut. Ja joku niinku suomalainen Tampere, joka on pieni kaupunki, mutta meille suuri. Niin se voi tuoksua hetkessä euroopan pääkaupungilta, samalla kun se voi muuttua myös pienimmäksi. Se luonne tulee esiin vasta kun kaikki ne hälinä ja hääääjät niinku menee sinne omiin koteihinsa ja sammuttaa valot ja on niinku pois tieltä. Se maailma on vaan niin erilainen”.

Yleensähan ajatellaan että ihmiset juuri tekee sen kaupungin, mutta voin tavallaan nähdä tuonkin kantin asiasta. Yöllä kaupungissa on jäljellä vain ihmisten jättämät jäljet ja tavallaan haamut. Ehkä on helpompi nähdä kaupungissa tapahtuvat muutokset ja kehitys vasta kun sen tekijät on pois tieltä ja jäljellä on vain tekemisestä jäänyt jälki. Kaupunki voi tuntua rajattomalta yöllä. Ja varmasti tuntuukin, koska koko maailma tuntuu rajattomalta.

Juttujemme taso nousee yötä myöten korkealentoisemmaksi. On hiljalleen aika päättää haastattelu ja lähteä eri teille.

M: ”Jos nyt unohdetaan pelkistetyt tosiasiat, että maapallo pyörii jne. Niin voitko kertoa mikä se yö oikein on?”

”Mun mielestä yö ei oo tila tai se ei oo oikeastaan paikka. Mun mielestä se on niinku ihmisen peili. Se on tavallaan näkijänsä ja kokijansa omakuva. Elikkä just niinku että onko se pelottava, vai onko se mahtavaa inspiroivaa, niin se riippuu siitä että kuka sää oot sillä hetkellä, kun sää elät sitä yötä. Eli se on vähän niinku just sitä niinku pysähtynyttä aikaa, joka pakottaa sut kohtaamaan, no, aika usein asioita mitä sää oot tehny, sanonu, kokenu. Ja tosi paljon niitä unelmia mitä sää haluat tulla tekemään ja mitä sää haluaisit sanoa vaikka enemmän. Niin se yön luonne, sen ulkonäkö ja sen raskaus tai paino ylipäätänsä, se kevenee tai se kasvaa sen myötä niinku että kuka sää oot. Niin. Se ei tavallaan, se

ei oo aika, se ei oo vuorokauden aika eikä se oo mikään asia, joka täyttää maailman. Se on vaan ehkä enemmänkin se sen sijaan että se tulis maailmaan, niin maailma ikäänku väistyy alta pois. Ja se on vähän niin kuin sää kattoisit täysin puhtaaseen kirkkaaseen veden pintaan, joka vaan peilaa. Tai taivasta tai jotain, mutta se niinku kaunistelematta näyttää just siltä, miten sää sitä päätät katsoa. Sitä on vähän hankala selittää. Mutta mun mielestä tosiaan se on oman tietynlaisen niinku sielun peili. Lapsena se on ensin pelottava koska sää oot niin pieni, ettei sulla voi olla semmosta rohkeutta, eikä itsetuntemusta tai luottamusta. Eli kaikki ne asiat mitä se yö herättää, niin ne on sulle vieraita. Ja iän myötä sitten ne asiat sitten tavallaan ne on kontrolloitavissa niinku sillä tapaa että sää tiität ite, että sun pitää ne käsitellä, oli se mitä tahansa. Niin yö on tavallaan, se on mielentila samalla kun se on myös se että aurinko nukkuu ja se on se että sun biologinen kehokin reagoi siihen, että tulee yö ja on päivä. Se reagoi siihen valoon ja pimeyden määrään mutta se on paljo enemmän kuin se. Se ei oo pelkästään luonnonilmiö. Vaan se on niinku semmonen tosi tärkeä omilla jaloillaan seisomisen opettelujuttu myös. Eri tavalla ku päivän asettamat haasteet. Se on ihan eri asia kattoa oikeasti peiliin, entä oppia käymään töissä tai tiekkö selviämään semmosissa askareissa mitä liikkuva hereillä oleva maailma sulle asettaa. Vaan se on just se itensä kanssa oleminen. Ja sen kun uskaltaa tehdä niin syntyy huippukirjailijoita ja syntyy älytöntä luovuutta ja syntyy niin suuria unelmia ja haaveita että maailmasta tulee kokoajan hienompi mesta vaan”.

En kyllä voisi itse hienommin asiaa muotoilla. On mahtavaa kuunnella ihmistä, joka osaa ilmaista värikkäimpiäkin ajatuksiaan sanoin. Varsinkin kun kokoajan kuunnellessa pystyt samaistumaan asiaan ja tunnet, että nehän on kuin omia ajatuksia.

4.3 Kohtaamisten jälkeen

Olen tyytyväinen saamiini haastatteluihin. Hetkellisesti unohdan sen, että itse en ole vuosikausiin voinut sanoa ajattelevani noin. Tunnen kuitenkin suuren

määrän kyynisyyttä ja itsepäisyyttä hävinneen. Haluaisin itse tuntea taas sitä pientä jännitystä, kun lukee Aku Ankkaa kuutamossa. Tuntee ne kaupungin öiset tuoksut, tai olla omana itsenä, itseni kanssa. Mieleen palautuu oma ”yöharastukseni”, jota kumpikaan haastateltavistani ei ottanut esille, eli musiikin kuuntelu. Sekin kuulostaa aivan erilaiselta öisessä mielentilassa. En tiedä onko se enää sama asia MP3-aikakautena. Musiikin kuuntelu ylipäättänsä on muuttunut hyvin erilaiseksi mitä se oli vielä kymmenen vuotta sitten. Tunnistan itsestäni merkkejä tarpeettoman hektisestä elämäntyylisestä ja olen oikeastaan antautunut sille ilman mitään vastustusta. Osaisinkohan edes enää pysähtyä siksi aikaa, että antaa musiikin vaikuttaa ja oikeasti kuulla sen.

Aion ottaa selvää tästä kaikesta vielä. Pidän kaiken lukemani ja kuulemani oppainani ja yritän päästä vielä sisälle yöhän. Olenhan minä toki valvonut öitä, ollut juhlimassa ja pyörinyt unettomuuden piinaamana sängyssä. Mutta aion palata siihen tiettyyn yöhön, joka on siellä jossain arki-minän tuolla puolen. Yritän ammentaa siitä inspiraatiota ja energiaa. Olla murehtimatta siitä, kun en nyt noudatakaan totuttua unirytmisiä, enkä suunnittele mitä minäkin tuntina on tarkoitus tehdä.

5 KOETUS

5.1 Matkan alussa

Aloin valmistautumaan äärimmäisen tarkkaan ja vakavasti otettavaan tieteelliseen kokeiluuni kuuntelemalla paljon sitä musiikkia, mikä oli lähellä sydäntäni aikana, kun olin vielä osa yöheimoa. Nostalgian siivet kantoivat mukanaan kauas vuosien taakse ja näin selkeästi edessäni avautuvan tutun näkymän. Siinä oli ikkuna, pöytä, piirustuspaperia, kyniä, sänky, pieni televisio ja tyynyjen alle

haudattu vanha PlayStation. Se oli tyynyjen alla koska se piti niin kovaa ääntä, että se saattoi kantaa alakertaan saakka. Asuin tässä huoneessa vain jokusen vuoden teini-ikäisenä, mutta siitä on jäänyt ehkä vahvimmat yömuistot elämään. Teini-ikäisenä elämä on yhtä vuoristorataa ja niin on myös vuorokausirytmii. Silloin tuli vietettyä lukuisia öitä valvoen aina aamuun saakka. Olin melko kiltti ja harmiton teini ja hurjinta mitä tein, oli se että kapusin öisin ikkunan kautta katolle tupakalle. Talojen katot ja yö kulkevat jotenkin käsi kädessä. Moni haluaa kiivetä mahdollisimman lähelle tähtitaivasta ja kaupunkilaiselle ainoa mihin kiivetä on talojen katot. Katto on myös oiva paikka konkretisoida yön suoma eristäytyneisyys. Yöllä olet muutenkin helposti näkymätön, mutta jos kiipeät muiden ihmisten yläpuolelle ja ulottumattomiin, olet täysin näkymätön. Mutta itse sellaisessa asemassa, josta voit tarkkailla muita. Enää ei myöskään rakennusten korkeat seinät, tai rakenteet ole esteenä, vaan olet suoraan kosketuksissa yötaivaaseen. Tämän lähemmäksi sitä ei juuri voi mennä.

Vaihdoin musiikkia ja menin ajassa muutaman vuoden eteenpäin. Olen jo aikuinen, tai ainakin kuvittelen olevani. Asun omillani ja käytän paljon viiniä. Näihin aikoihin yö näytti myös ruman puolensa. Tämä oli juuri sitä, mistä haastattelemani suutari puhui. Miten ihminen peilaa itseään yössä ja miten se näyttää sen katsojan todellisen minän. Katsoin itseäni ja itseäni lukuisia kertoja ja se todella oli rumaa katsottavaa. Mutta se oli myös opettavaista ja selvisin niistä. Historia tuntee lukuisia taiteilijoita, jotka ovat jääneet rumaan yöhön yksin hulluutensa kanssa. Francisco Goyan etsauksessa Järjen uni synnyttää hirviöitä (kts. yllä), taiteilijan omakuva on hulluutta edustavien pöllöjen ja tietämättömyyttä/osaamattomuutta edustavien lepakoiden hyökkäyksen kohteena. Ei yöt sentään pelkkää pahaa tuohon aikaan ollut. Tekeminen oli vain muuttunut hieman arkisemmaksi, enkä juuri toteuttanut mitään luovaa. Katselin elokuvia, kävin ulkona ja joskus juttelin jonkun kaverin kanssa. Elin yötä lähes yhtä arkisesti kuin päiviänikin. Tähän aikaan olin löytänyt paljon tuttavuuksia, jotka tuntuivat olevan samanlaisia yökyöpeleitä kuin mitä olin itsekin. Osa vielä vei ehdottomasti voiton minusta ja tuntui elävän täysin käänteisessä maailmassa mitä valtaväestö.

Lopetin musiikilla leikkimisen ja lähdin kirjastoon. Opettajan haastattelussa tuli puheeksi Aku Ankan lukeminen yöllä luonnon valossa. Olin ennen itsekin kova sarjakuvien ystävä ja halusin noutaa muutaman joskus lukemani albumin lainaan. Sarjakuvat sopivat sadepäivään, kuin nyrkki silmään, mutta niillä on myös suurta yöarvoa. Sarjakuvien selaaminen on silmälle miellyttävämpää ja kevyempää toimintaa, kuin runsaan tekstin lukeminen kirjojen sivuilta ja sopii siksi paremmin yön hämärään. Kirjastossa selailin sarjakuvahyllyä ja poimin sieltä tuttuja nimiä. Tähtäkö ne tosiaan näytti, mietin samalla kun selasin nopeasti muutamia sivuja läpi. Oli Sokalia, Hergéä ja Hiltusta. Pakkasin albumit laukkuuni ja suuntasin takaisin kotiin.

5.2 Matkakirjeitä yöstä

1 kirje:

Arvoisa lukija,

Olen taivaltanut pitkän matkan ja viimein löytänyt tien yön porteille. On kulunut vuosia siitä, kun viimeksi olen seissyt tällä samalla paikalla. Edessä avautuva maisema saa muistot tulvimaan mieleeni ja samalla kaikki näyttää ja tuntuu kovin vieraalta. Pystytän leirin suojaisaan paikkaan ja jätän sinne asiat, joita en enää portin tuolla puolen tarvitse. Samalla mietin, olisiko matka ollut helpompi tutkimusryhmän kanssa, mutta tiedän jo vastauksen siihen. Tämänkaltaiset seikkailut on tehtävä yksin.

Olin varautunut siihen, että valmistelut kestävät kauan. Että minun on kerättävä rohkeutta ja käsiteltävä ajatuksiani pitkään, ennen kuin tunnen olevani valmis ylittämään rajan. Ihmetyksekseni huomasin jatkavani matkaa saman tien. Lähestyin yön porttia, avasin sen ja astuin sisään.

2 kirje:

Rakas lukija,

Ympärilläni on sellaista seesteisyyttä, jota on vaikea pukea sanoiksi. Yö on ottanut minut hyvin vastaan, enkä tunne vielä minkäänlaista hylkimistä puoleen, enkä toiseen. Etenen varovasti tasolta seuraavalle ja pysähdyn välillä tarkkailemaan mahdollisia muutoksia itsessäni ja ympäristössäni.

En tiedä oikein mitä tekisin. Voimakas väsymys on hiipinyt päälleni nopeasti ja huomaa ajatusteni karkaavaan tärkeämpiin asioihin, jotka tuntuvat vaativan nyt välitöntä läsnäoloani. Yö on säilyttänyt muotonsa, eikä ole havaittavissa merkkejä muutoksista. En aio jatkaa matkaani tällä erää pidemmälle, vaan palaan hiljalleen takaisin porteille. En uskalla ottaa liian suurta harppausta kerralla.

3 kirje:

Kallisarvoinen lukija,

Tänään on toinen yritykseni yön kanssa. Tällä kertaa aion valita toisenlaisen lähestymistavan. Olen myös alkanut epäilemään, että leirissäni on jotakin vikaa. Se on kyllä varmasti ahtain ja pienikokoinen leiri, mihin olen majoittunut, mutta en uskonut sillä olevan vaikutusta asioihin. Ei yön pitäisi olla merkittävällä tavalla sidottuna paikkaan tai tilaan. Annan asian jäädä toistaiseksi ja lähden matkaan. Tällä kertaa aion kiertää ulkokautta.

Palasin takaisin leiriin. Yö oli miellyttävä, mitä nyt vähän kylmä. Löysin sieltä joen, jonka rannalla kuljin pitkän matkaa. Luulen että mielikuvitukseni laski leikkiä kustannuksellani ja kuvittelin siellä olevan muitakin. Siksi palasin takaisin. Kerkesin kyllä tuntea viileän yötuulen pyyhkivän hermoratoja pitkin aivojeni halki

ja poistavan sieltä turhanpäiväisiä murheita ja pelkoja. Hetken aikaa olin osa kaikkea, mutta en sata prosenttisesti. Löytö sai minuun kuitenkin uutta puhtia.

4 kirje:

Arvoisa rakas lukija,

En ole kirjoittanut mitään moneen viikkoon. Olen jättänyt kokeeni kesken useaankin otteeseen, mutta palannut jatkamaan sitä aina kun siihen on tarjoutunut mahdollisuus. Koulutukseni on siinä pisteessä, että minun on käytettävä kaikki tarmoni sen loppuunsaattamiseen, enkä voi uhrata lepoani yökokeilleni. Tiedän, että se on ristiriidassa jonkin sanomani tai kirjoittamani suhteen, mutta olen ollut fyysisesti niin poikki, ettei mieleni halua muuta kuin suoda tarjolla olevan määrän lepoa. Mutta en suinkaan ole unohtanut tätä projektiani, tai ollut sitä hylkäämässä.

Eräänä iltana leirissä istuessani eteeni tipahti kirje. Kirje oli noin puoli vuotta takaperin, pitkän tauon jälkeen tapaamaltani suutarilta. Hän ilmoitti olevansa tulossa käymään lähistöllä ja tiedusteli pitäisinkö hänelle seuraa illan ajan. Suostuin totta kai ja jätin leirin taakseni. Tapasimme ja keskustelimme pitkään kaikesta maan ja taivaan välillä. Tapaaminen venyi ja huomasin yllättäen kulkenemme yhdessä yön portista ja polkumme päätyneen samaisen joen äärelle, jonne jo itse aiemmin olin matkannut. Seurasimme jokea keskustelun jatkuessa pikkutunneille saakka. Yö oli täynnä toveruutta ja yhteisymmärrystä. Tuntui kuin koko maailma olisi toiminut taas samalla aaltopituudella. Kohtasimme kaksi yölenkkeilijää. Näky oli lähes huvittava, mutta sitäkin mukavampi. Jotkut siis käyttävät yöaikaansa esimerkiksi liikunnan parissa. Taas tuli kuitenkin jäähyväisten aika ja palasin yksin takaisin leiriini. Tunsin kuitenkin saavuttaneeni jonkinlaisen pysyvän etapin koetuksessani.

5 kirje:

Arvoisa rakas kallisarvoinen lukija,

Olen valmis. Uskon olevani selvillä siitä, mitä nykyään olen ja mitä en. Olen huomannut etten saa ihan sitä samaa yhteyttä yön maailmaan, mitä joskus. Tämä tulos ei tietenkään yllätä, sillä asiat ovat jatkuvassa muutoksessa aina, eikä mihinkään voi palata enää täysin samalla tavalla. Yhteys silti on olemassa, mutta se ei tule joka yö, niin kuin ennen. Se on satunnaista ja lyhytkestoisempaa, mutta ei kuitenkaan juurikaan sen heikompaa. Näin lyhyt koetus ei päässyt muodostamaan mitään pysyvää tasapainoa asioiden välille, mutta kallisarvoista tietoa ja kokemusta sain kuitenkin itselleni kerättyä.

Olen purkanut leirini ja aloitan pitkän matkan takaisin kotiin. Tällä kertaa myös jäädäkseni sinne. Tiedän mistä yön portin voi löytää ja miten sinne pääsee, mutta nyt on aika siirtyä muiden askareiden pariin. Tiedän myös mitkä asiat jarruttavat todellista yöseikkailua ja mitkä edesauttavat. Voin siis sanoa olevani viisaampi, kuin matkaan lähtiessäni.

5.3 Matkan jälkeen

Tieteellisellä tarkkuudella, paneutumisella ja intohimolla suoritettu kokeeni osoitti siis sen, että jossakin syvällä sisimmässäni elää edelleen se yöheimolainen, joka haluaa seikkailla, luoda ja välillä olla vain. Sen ääni vaan on käynyt niin pieneksi, että sitä tuskin huomaa kaiken arkikiireen keskellä. Sen olemassaolon kuitenkin voi taas tiedostaa ja sitä osaa pysähtyä kuuntelemaan. En usko elintapojeni, vuorokausirytmieni tai muunkaan muuttuvan merkittäväällä tavalla, mutta äärimmäisen tylsiksi käyneitä harrastuksiani voisin miettiä uudemman kerran. En tiedä miksi olen luopunut kaikesta kädentaidoista. Miksi lukeminen on jäänyt niin vähälle, tai miksi kävelykin on pelkkää suorittamista. Kun seuraavan kerran teen jotain, voin ajatella tekeväni sen yöllä ja sillä verkkaudella ja paneutumisella mikä siihen paremmin sopii.

Huomaan myös kaipaavani enemmän sosiaalista kontaktia. Täydellinen yksinäisyys kantaa vain tietyn matkaa. Se tuntuu käyvän pidemmän päälle pitkästyväksi ja aiheuttaa tuskastumista. Yhteinen yö samanhenkisessä seurassa antaa energiaa. Se antaa myös uusia ideoita ja kannustaa niiden toteuttamiseen. Yö on sillä tapaa ehkä aktiivisempi mitä ennen, tai sen haluaisi olevan. Tarvitsen ulkopuolista kannustusta siinä.

Loppukaneettina voitaneen sanoa, että kokeeni ajankohta oli hankala ja vaikutti varmasti suuresti lopputulokseen. Hankala siinä mielessä, että lukuisten muiden projektien häiritessä taustalla, ei mielen tyhjentäminen ja hetkestä nauttiminen onnistu käden käänteessä. Aikaa on tarjolla. Jos tarkoitamme nyt yksinkertaisesti tunteja vuorokaudessa. Mutta tarvitaan päiväkausia, tai yökausia siihen että mieli ymmärtää keventää. Varsinkin näin pitkän tauon jälkeen, kun ei enää voimaa antavaa yöaikaa ole hyödyntänyt. Unohtamalla kuitenkin ajankohdan ja ulkoiset tekijät, niin päätelmä olkoon se, että kukaan meistä ei varmasti kadota yötä itsestään lopullisesti. Sen pitää vain osata antaa tulla taas oikealla tavalla esiin.

6 YHTEENVETO

Pääsy nuoruuden maagisiin ja ikuisesti kestäviin öihin on evätty. Ne olivat osa tiettyä aikakautta ja kantautuvat aika ajoin muistoina tähän päivään. Kirjoitus-työn aikana löysin kuitenkin tien uudenslaisiin öihin, jotka tarjoavat enemmän nykyhetkeen sopivaa turvapaikkaa. Samankaltaisten ihmisten kohtaaminen ja tarinat opettivat, ettei vuosienkaan poissaolo tyhjennä ihmistä lopullisesti vaan yön tuomat seikkailut ja omalaatuiset hetket täyttävät kyllä jokaisen, joka sitä vaan etsii.

Ajatus yöihmisestä, tai termistä yökyöpeliksi on muuttunut turhanpäiväiseksi. Yön vihkiytynyt viettää siinä aikaansa niin paljon kuin vain ehtii, mutta se on hänen normaalia aikaa. Jakaudumme vuorokauden tunteihin ja myös elämme niiden välillä. Joskus kierähtäen enemmän kuun, kuin auringon puolelle. Ymmärrän nyt, tai taas, ettei ole väärin olla yhtä yön kanssa, eikä kukaan voi kärkeä toimimaan toisin. Ymmärrän myös sen, että on väärin olla jyrkästi sitä vastaan. Huomaan itsessäni vanhemmiltani opitut mielipiteet ja soimaamani itseäni siitä, että joskus teen niin kuin haluaisin tehdä. En halua arkeistaa yötä itselleni, mutta en myöskään pitää sitä liian poikkeavana ja erilaisena, koska se pitää sen aina enemmän loitolla. Olen toistaiseksi kadottanut yön tarjoamat työkalut, enkä tunne saavani enemmän, tai paremmin aikaan, mitä päiväsaikaan. Luovuuteni ei seuraa mukana yönön, vaan se odottaa löytymistään jossakin aamuauringon lähetyvillä. Mutta asioiden muuttuminen täytyy mieltää positiivisena asiana ja muistaa ne osa-alueet, jotka edelleen tuottaa jotakin mielihyvää. Kuin myös se kaikki uusi mitä on saavuttanut.

LÄHTEET

Forrström Riikka. 2012. Yön valtakunta. Helsinki: Tammi.

Craig Koslofsky. 2011. Evening's Empire: A History of the Night in Early Modern Europe. Cambridge: Cambridge University Press.

Overbye Stine. 2003. Pilleripurkista korotonta univelkaa. Tieteenkuvalehti nr. 15. 46-47.

Wieth Mareike B.; Zacks Rose T. Time of day effects on problemsolving: When the non-optimal is optimal. Thinking & Reasoning vol. 17. 387-401.

Halonen Pentti. 2012. Haastattelu Turussa 09.02.2012.

Kaakinen Mirka. 2012. Haastattelu Turussa 15.02.2012.

Palmgren Gorm. 2010. Mihin unta tarvitaan? Tieteenkuvalehti. Viitattu 17.4.2013 <http://tieku.fi/ihminen/aivot/mihin-unta-tarvita>

Tieteenkuvalehti nr. 11. 2000. Itsensä voi väsyttää nukkumallakin. Viitattu 24.4.2013 <http://tieku.fi/kysy-meilta/itsensa-voi-vasyttaa-nukkumallakin>